

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ: 193/2016

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. Δ.Κ.Π. 0013471 ΕΞ 2014/16-10-2014 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας, Γενική Δ/νση Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων, Δ/νση Κοινωφελών Περιουσιών, Τμήμα Γ'.

Ερώτημα: Ερωτάται αν το ύψος του προστίμου που θα επιβληθεί στον Α.Α., κηδεμόνα της σχολάζουσας κληρονομίας του Guy Soseph Pierre Schaack, θα καθορισθεί εντός των ορίων που προέβλεπαν οι διατάξεις του α.ν.2039/1939 (ήτοι έως 733,68 ευρώ), επειδή αφορά σε ενέργειες και παραλήψεις που έγιναν όσο ήταν σε ισχύ ο α.ν. ή δύναται να καθορισθεί μέχρι του ποσού των 10.000 ευρώ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του ν.4182/2013.

Ιστορικό.

Από το έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας, όπως αυτό επικαιροποιήθηκε με το υπ' αριθμ. πρωτ. ΔΚΠ Γ 0005695 ΕΞ 2016/29-3-2016 νεώτερο έγγραφο, και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με την υπ' αριθμ. πρωτ. ΔΕΔΕΚ Β 1063624 ΕΞ/10-4-2013 εντολή της Δνσης Επιθεώρησης Διαχείρισης Εθνικών Κληροδοτημάτων – Τμήμα Β της Γενικής Δ/νσης Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομικών και την με αριθμ. πρωτ. 1904/14-5-2013 ανάθεση εντολής της Οικονομικής Επιθεώρησης Κρήτης, δόθηκε εντολή ελέγχου για την εκκαθάριση, διοίκηση και διαχείριση που άσκησε ο Α.Α., κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομίας του Guy Soseph Pierre Schaack, στο πλαίσιο των διατάξεων του Β.Δ. 18/9-20/10/1947.

Δυνάμει των άνω εντολών η οικονομική επιθεωρήτρια διενήργησε διαχειριστικό έλεγχο και αφού διαπίστωσε ότι η διαχείριση της εν λόγω σχολάζουσας κληρονομίας από τον Α.Α. κατά το χρονικό διάστημα από τον διορισμό του, ως κηδεμόνα, μέχρι την αναγνώριση του κληρονομικού δικαιώματος του Ελληνικού Δημοσίου (με την υπ' αριθμ. 682/17-12-2013 οριστική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Χανίων), δεν έγινε με τη δέουσα επιμέλεια και την απαιτούμενη συμμόρφωση προς τις κείμενες διατάξεις, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι συντρέχει νόμιμος λόγος επιβολής σε βάρος του πειθαρχικού προστίμου, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 140 παρ.2 του α.ν. 2039/1939.

2. Στη συνέχεια, κλήθηκε ο κηδεμόνας να διατυπώσει τις απόψεις του επί του πορίσματος, προκειμένου η Δ/νση Κοινοφελών Περιουσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης να ενεργήσει σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του ν.4182/2013.

3. Ο εν λόγω κηδεμόνας απάντησε ότι όταν διενεργήθηκε ο διαχειριστικός έλεγχος δεν ίσχυε ο ν.4182/2013, σε κάθε δε περίπτωση το Β.Δ. 18/9-20/10/1947 δεν εφαρμόζεται στους κηδεμόνες σχολάζουσας κληρονομίας.

4. Εν όψει του παραπάνω ιστορικού η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης απευθύνθηκε στην ερωτώσα υπηρεσία, η οποία, με τη σειρά της, υπέβαλε το ερευνώμενο ερώτημα, σχετικά με ποιές διατάξεις θα εφαρμόσει η Υπηρεσία για τον καθορισμό του ύψους του πειθαρχικού προστίμου σε βάρος του Α.Α., δηλαδή τις προγενέστερες (άρθρο 140 παρ. 2 του α.ν. 2039/1939) ή τις νεότερες (άρθρο 71 παρ.2 του ν.4182/2013).

Νομοθετικό πλαίσιο.

5. Στο άρθρο 118 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (α.ν.2783/1941, Α' 29) ορίζεται ότι:

«Το δημόσιο θεωρείται πάντα κληρονόμος με το ευεργέτημα της απογραφής, χωρίς να έχει υποχρέωση να κάνει σχετική δήλωση ή να συντάξει απογραφή, και δεν υπόκειται σε έκπτωση από το ευεργέτημα αυτό.

Τη βεβαίωση του άρθρου 1868 του Αστικού Κώδικα ζητεί ο Υπουργός των Οικονομικών μέσω του οικονομικού εφόρου, και εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 8 έως 24, 26, 27, 30 έως 34 και 140 έως 141 του αναγκαστικού νόμου 2039 της 24 Οκτωβρίου 1939.

Με διάταγμα, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών, θα κανονιστούν τα σχετικά με τη διοικητική εποπτεία στους κηδεμόνες σχολαζουσών κληρονομικών, οι λεπτομέρειες της διαχείρισης και ο τρόπος της εκκαθάρισής τους, καθώς και τα σχετικά με την αμοιβή των κηδεμόνων αυτών».

Κατ'εξουσιοδότηση της διάταξης αυτής εκδόθηκε το β.δ. της 18/9-20/10/1947 «Περί της διοικητικής εποπτείας επί των κηδεμόνων σχολαζουσών κληρονομιών, του τρόπου διαχείρισεως και εκκαθαρίσεως αυτών και της αντιμισθίας των κηδεμόνων» (Α' 223), με το οποίο ορίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι:

Άρθρο 2: «1. ..., 2. Ο διορισθείς κηδεμών υποχρεούται να δηλώση την περί αποδοχής του λειτουργήματος βούλησίν του εντός δέκα πέντε ημερών από της κοινοποιήσεως αυτώ της αποφάσεως διορισμού, δια δηλώσεως, συντασσομένης εφ' απλού χάρτου ενώπιον του Γραμματέως Πρωτοδικών της τελευταίας κατοικίας ή διαμονής του κληρονομουμένου ...».

Άρθρο 3: «1. Ο κηδεμών, άμα τη αναλήψει των καθηκόντων αυτού, προκαλεί την υπό του Ειρηνοδίκου σφράγισιν της κληρονομικής περιουσίας και προβαίνει εις την αποσφράγισιν και απογραφήν αυτής δια Συμβολαιογράφου. Κατά την απογραφήν παρίσταται και ο Οικον. Έφορος του τόπου ένθα ευρίσκονται τα απογραφόμενα περιουσιακά στοιχεία ή άλλος δημόσιος υπάλληλος οριζόμενος υπό του Οικον. Εφόρου. 2. Αντίγραφον της απογραφής αποστέλλεται μερίμνη του κηδεμόνος, προς το Υπουργείον Οικονομικών και τον Οικον. Έφορον της κατοικίας ή διαμονής του κληρονομουμένου εντός τριών ημερών από του πέρατος αυτής. 3. Πλην της κατά τ' ανωτέρω απογραφής της κληρονομίας, ο κηδεμών προβαίνει εις την εξακρίβωσιν των στοιχείων αυτής, ζητών προς τούτο πληροφορίας παρά παντός δυναμένου να παράσχη ταύτας, ιδία δε παρά των Δημάρχων, Προέδρων Κοινοτήτων, Αστυνομικών Αρχών, Ειρηνοδικών, Γραμματέων Πρωτοδικών, Υποθηκοφυλάκων, Φυλάκων Μεταγραφών, Συμβολαιογράφων, Τραπεζών, Ασφαλιστικών Εταιρειών κλπ. Τ' ανωτέρω πρόσωπα υποχρεούνται να χορηγώσι τας ζητούμενας πληροφορίας και να εκδίδωσι σχετικά πιστοποιητικά, περί των περιουσιακών στοιχείων της κληρονομίας, εντός δέκα πέντε το πολύ ημερών από της λήψεως του προς αυτά απευθυνομένου εγγράφου. 4. Συν τη εξακριβώσει των περιουσιακών στοιχείων της κληρονομίας ο κηδεμών προβαίνει δια των εν τη προηγουμένη παραγράφω προσώπων και Αρχών εις την εξακρίβωσιν της

υπάρξεως ή μη κληρονόμων του αποβιώσαντος το αποτέλεσμα δε της σχετικής ερεύνης αναφέρει εις το Υπουργείον Οικονομικών και τον αρμόδιον Οικον. Έφορον. 5. Ο κηδεμών καταχωρίζει εις ιδιαιτέρους πίνακας τα αποτελούντα εκάστην κληρονομίαν στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού και τας κατά την διάρκειαν της διοικήσεως της κληρονομίας ενεργηθείσας εισπράξεις και πληρωμάς, υποχρεούμενος, όπως εντός δύο μηνών από του διορισμού του, υποβάλη προς το Υπουργείον Οικονομικών αντίγραφα των πινάκων του ενεργητικού και παθητικού κληρονομίας, ανά πάσαν δε τριμηνίαν αντίγραφα των πινάκων εισπράξεων και πληρωμών. Τα βραδύτερον ανακαλυπτόμενα στοιχεία της κληρονομίας αναγγέλλονται επίσης προς το αυτό Υπουργείον υπό του κηδεμόνος».

6. Σχετικά με τα ανωτέρω, στο άρθρο 140 παρ. 2 του α.ν. 2039/1939 «Περί τροποποιήσεως των Νόμων περί εκκαθαρίσεως και Διοικήσεως των εις το Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και Δωρεών» (Α' 455), που εφαρμόζεται αναλογικά και στους κηδεμόνες σχολαζουσών κληρονομιών, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 140: Πειθαρχικαί παραβάσεις. «1. ..., 2. Εκτελεσταί διαθηκών, διαχειρισταί και Διοικηταί περιουσιών, διεπομένων υπό του παρόντος Νόμου, μη παρέχοντες τα υπό του Νόμου τούτου προβλεπόμενα στοιχεία της διαχείρισεως αυτών, μη υποβάλλοντες τους προϋπολογισμούς και απολογισμούς εντός των νομίμων προθεσμιών, αρνούμενοι να υποβληθώσιν εις έλεγchon ή άλλην εξέτασιν, διατασσομένην υπό του Υπουργού των Οικονομικών ή να παράσχωσι πληροφορίας περί της οικονομικής καταστάσεως των κοινωφελών ιδρυμάτων και περιουσιών, μη τηρούντες τα υπό του παρόντος Νόμου και των εκδοθησομένων Β.Δ/των καθοριζόμενα βιβλία και εν γένει μη συμμορφούμενοι προς τας διατάξεις των συστατικών πράξεων, του παρόντος Νόμου και των προς εκτέλεσιν τούτου εκδιδομένων Β.Δ/των, τιμωρούνται ανεξαρτήτως της υποχρεώσεως αυτών προς ανόρθωσιν της προξηνηθείσης ζημίας και ασχέτως πάσης ποινικής ευθύνης ή άλλης συνέπειας κατά τους κειμένους Νόμους δια πειθαρχικού προστίμου 50.000-250.000 δραχμών, επιβαλλομένου κατά την αυτήν ως άνω διαδικασία υπό του Υπουργού των Οικονομικών».

7. Στα άρθρα 71 παρ. 2, 82 παρ. 8 και 102 του ν.4182/2013 «Κώδικα κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» (Α' 185) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 71: Πειθαρχικές παραβάσεις και διοικητικές κυρώσεις. «1. ... 2. Πρόστιμο μέχρι δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ επιβάλλεται: α) Σε εκτελεστές διαθηκών, διαχειριστές, κηδεμόνες σχολαζουσών κληρονομιών, διοικητές ιδρυμάτων ή περιουσιών, που διέπονται από τον παρόντα νόμο, οι οποίοι δεν παρέχουν τα προβλεπόμενα από αυτόν στοιχεία της διαχείρισης τους ή δεν υποβάλλουν τον προϋπολογισμό και απολογισμό μέσα στις νόμιμες προθεσμίες ή αρνούνται να υποβληθούν σε έλεγχο ή εξέταση, που διατάσσεται από την αρμόδια αρχή ή δεν υποβάλλουν σχετική έκθεση ή δεν παρέχουν πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση των κοινωφελών ιδρυμάτων και περιουσιών ή δεν τηρούν τα απαραίτητα βιβλία ή δε συμμορφώνονται με τις διατάξεις του κώδικα και των συστατικών πράξεων».

Άρθρο 82: Μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις. «1 ... 8. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις λοιπές διατάξεις του παρόντος κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού καταργούνται: α) ο α.ν.2039/1939 (Α' 455) ...».

Άρθρο 102: Έναρξη ισχύος. «Η ισχύς των άρθρων 1 έως 82 αρχίζει δύο μήνες από τη δημοσίευση του παρόντος Κώδικα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η ισχύς των λοιπών άρθρων του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως...».

8. Στο άρθρο 2 του Α.Κ. ορίζεται ότι: «Ο νόμος ορίζει για το μέλλον, δεν έχει αναδρομική δύναμη και διατηρεί την ισχύ του εφόσον άλλος κανόνας δικαίου δεν τον καταργήσει ρητά ή σιωπηρά».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

9. Στα άρθρα 140 παρ. 2 του α.ν. 2039/1939 και 71 παρ. 2 του ν.4182/2013, ορίζονται οι διοικητικές ποινές (πρόστιμα) που επιβάλλονται σε εκτελεστές διαθηκών, διαχειριστές, κηδεμόνες σχολαζουσών κληρονομιών κ.λπ. για διάφορες παραβάσεις.

10. Η διάταξη του άρθρου 2 Α.Κ εκφράζει μια γενικότερη αρχή του δικαίου περί μη αναδρομικότητας του νόμου, κατά την οποία ο νόμος ρυθμίζει τα γεγονότα και τις έννομες σχέσεις, που δημιουργούνται μετά την έναρξη της ουσιαστικής

ισχύος του, ενώ οι πριν από αυτό το χρονικό σημείο προϋπάρχουσες, εξακολουθούν να υπόκεινται στη ρύθμιση του νόμου, που ίσχυε κατά το χρόνο της δημιουργίας τους. Η αρχή της μη αναδρομικότητας των νόμων επιτάσσεται από την ανάγκη βεβαιότητας, σταθερότητας του δικαίου και ασφάλειας των συναλλαγών, γι' αυτό και θεμελιώνεται κυρίως στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, που αποτελεί ειδικότερη έκφανση του κράτους δικαίου. Για να προσδοθεί στο νόμο αναδρομική δύναμη θα πρέπει η προς τούτο βούληση του νομοθέτη να είναι σαφής και αναμφίβολη από ρητή διάταξη ή να προκύπτει εμμέσως, πλην σαφώς, από το πνεύμα, το σκοπό και το γενικότερο περιεχόμενό του (Βλ. Βασ. Βαθρακοκοίλη «Ερμηνεία Αστικού Κώδικα», σελ. 55 και 59 με τις εκεί αναφορές στη νομολογία και θεωρία).

11. Στη προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από το διδόμενο ιστορικό και συγκεκριμένα από την από 3-9-2013 πορισματική έκθεση διαχειριστικού ελέγχου της Οικονομικής Επιθεωρήτριας, ο κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομιάς του Guy Soseph Pierre Schaack, δεν ενήργησε σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 118 παρ. 3 του Α.Ν. 2783/1941 περί Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, εκδοθέντος Β.Δ. 18/9-20/10/1947 και κατά συνέπεια συντρέχει νόμιμος λόγος επιβολής σε βάρος του πειθαρχικού προστίμου.

Το πρόστιμο που θα επιβληθεί στον ανωτέρω είναι το προβλεπόμενο από την διάταξη του άρθρου 140 παρ. 2 του α.ν. 2039/1939, καθόσον οι παραβάσεις του έλαβαν χώρα κατά το διάστημα από τον διορισμό του ως κηδεμόνα, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 26/11-1-2011 απόφαση του Μον/λούς Πρωτοδικείου Χανίων, μέχρι την αναγνώριση του κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 682/17-12-2012 οριστική απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, διάστημα που ίσχυε α.ν. 2039/1939. Και τούτο διότι δεν προκύπτει από κάποιο στοιχείο ότι η νεώτερη διάταξη του άρθρου 71 παρ. 2 του ν.4182/2013 έχει αναδρομική ισχύ, δηλαδή ότι καταλαμβάνει και τις έννομες συνέπειες των παραβάσεων των κηδεμόνων σχολαζουσών κληρονομιών, που γεννήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της. Αντίθετα, ρητά ορίζεται ότι αυτή ισχύει από 11-11-2013, σύμφωνα με το άρθρο 102 του ν.4182/2013, σε συνδυασμό με το ΦΕΚ Α' 185/10-9-2013. Ζήτημα εφαρμογής της νεώτερης διάταξης θα προέκυπτε αν αυτή προέβλεπε κυρώσεις ηπιότερες – ευμενέστερες για τον πειθαρχικώς ελεγχόμενο, γεγονός που

εν προκειμένω δεν ισχύει. (βλ. Α' Τάχου – Ι. Συμεωνίδη «Ερμηνεία Υπαλληλικού Κώδικα» Τόμος Α' σελ. 1011)

Απάντηση.

12. Κατ' ακολουθίαν των προεκτεθέντων, στο τεθέν ερώτημα αρμόζει, κατά τη γνώμη μας, η απάντηση ότι η υπηρεσία, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου που θα επιβάλει στον Α.Α., κηδεμόνα της σχολάζουσας κληρονομίας του Guy Soseph Pierre Schaack, για τις παρατυπίες που προέβη κατά την διαχείριση της εν λόγω κληρονομίας, και οι οποίες, σύμφωνα με την έκθεση της οικονομικής επιθεωρήτριας, έλαβαν χώρα κατά το διάστημα 17-1-2011 έως 17-12-2012, θα εφαρμόσει την ισχύουσα, τότε, διάταξη του άρθρου 140 παρ. 2 του α.ν. 2039/1939, δεδομένου ότι η διάταξη του άρθρου 71 παρ. 2 του ν.4182/2013 δεν έχει αναδρομική εφαρμογή.

Αθήνα 27-6-2016

Η Γνωμοδοτούσα

Αγγελική Καστανά

Γενική Συμβουλος του Κράτους